

गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

अभ्यासक्रम (वर्ष 2013 –14 पासून)

विषय : मराठी वाङ्मय (एम.ए. भाग २)

अभ्यासक्रम

चवथे सत्र

पत्रिका १ : प्राचीन–मध्ययुगीन मराठी कविता

पत्रिका २ : विशेष ग्रंथकार : तुकाराम किंवा केषव मेश्राम

पत्रिका ३ : भाषाविज्ञान

पत्रिका ४ : अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

किंवा

प्राचीन–मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

1. प्रत्येक पत्रिका लेखी परीक्षा : – 80 गुण
2. एकूण 5 प्रश्न
3. दीर्घोत्तरी 4 प्रश्न, प्रत्येक प्रश्नाला एक पर्याय (एकूण 60 गुण), दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रत्येकी 15 गुण,
4. लघुत्तरी दोन प्रश्न (एकूण 20 गुण) (चारपैकी कोणतेही दोन)
5. अंतर्गत मूल्यमापन (एकूण 20 गुण) स्वाध्याय 10 गुण, तोंडी परीक्षा 5 गुण व उपस्थिती 5 गुण

सत्र – 4
पत्रिका : 1
प्राचीन- मध्ययुगीन मराठी कविता

अभ्यासग्रंथ :-

- 1) एकनाथाची भारुडे : संपादक नानासाहेब बडवे (खंड 1)
- 2) क्रिस्ताचे यातनागीत : संपा. वि. बा. प्रभुदेसाई.
- 3) दमयंती स्वयंवर : रघुनाथ पंडित : संपा. अ.का. प्रियोळकर
- 4) पैजण- संपा. म. ना. अदवंत (दु.आ.)

घटक :-

1. मध्ययुगीन मराठी साहित्याची राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी.
2. पंडिती काव्य व शाहिरी काव्य यांचा स्थूल परिचय.
3. भारुड, लावणी, पोवाडा इ. प्रकारांचा स्थूल परिचय.
4. मध्ययुगीन मराठी काव्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये.

संदर्भ ग्रंथ :-

1. महाराष्ट्र सारस्वत (खंड 1, खंड 2)	– वि.ल.भावे, शं.गो. तुळपुळे
2. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग 1 ते 7	– अ.ना. देशपांडे
3. महाराष्ट्रातील पाच संप्रदाय	– पं.रा.मोकाशी
4. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप	– ह.श्री. शेणोलीकर
5. ज्ञानदेव आणि ज्ञानदेवी	– संपा. रा. चिं.ढेरे
6. मराठी कविता: जुनी आणि नवी	– वा.ल. कुळकर्णी
7. संत कवयित्री	– इंदुमती शेवडे
8. ओवी ते लावणी	– श्री. रं. कुलकर्णी
9. संत, पंत व तंत	– श्री. म. माटे
10. प्राचीन मराठी कविपंचक	– द. सी. पंगू
11. मध्ययुगीन मराठी साहित्य: एक पुनर्विचार	– श्री. र. कुलकर्णी
12. प्राचीन मराठीची नवधारा	– रा. चि. ढेरे
13. मराठी आख्यान कविता	– गं. ब. ग्रामोपाध्ये
14. महाकाव्य : स्वरूप आणि समीक्षा	– द. भि. कुलकर्णी
15. मराठी साहित्याचे आदिबंध	– उषा देशमुख
16. पाच भक्तीसंप्रदाय	– र. रा. गोसावी
17. भागवतोत्तम संत एकनाथ	– रा. दा. पेंडसे
18. महदंबेचे धवळे	– संपा. मदन कुलकर्णी
19. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड 1 ते 3 (महाराष्ट्र साहित्य परिषद)	
20. ज्ञानेश्वरी अध्याय 12	–संपा. डॉ. सत्यवान मेश्राम व प्रा. वाटमोडे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

1. प्रत्येक पत्रिका लेखी परीक्षा : – 80 गुण
2. एकूण 5 प्रश्न
3. दीर्घोत्तरी 4 प्रश्न, प्रत्येक प्रश्नाला एक पर्याय (एकूण 60 गुण), दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रत्येकी 15 गुण,
4. पहिला प्रश्न – संदर्भासह स्पष्टीकरण 'अ' गट 4 ला पर्याय 'ब' गट 4 (प्रत्येक पुस्तकावर एक संदर्भ, 5 गुणांचा)
5. अंतर्गत मूल्यमापन (एकूण 20 गुण) स्वाध्याय 10 गुण, तोंडी परीक्षा 5 गुण व उपस्थिती 5 गुण

सत्र 4

पत्रिका : 2

विषय ग्रंथकार : तुकाराम

घटक : तुकाराम बावांची गाथा : (महाराष्ट्र शासन प्रत)

संतपर अभंग, कीर्तनपर अभंग, नामपर अभंग, पंढरी महात्म्य, उपदेशपर अभंग, अद्वैतपर अभंग, शिवाजी महाराजांस केलेला उपदेश, प्रासंगिक अभंग, नाटाचे अभंग, एकविध अभंग, भेटीचे अभंग, देवाशी सलगीचे अभंग, देवापाशी मागणीचे अभंग.

संदर्भ ग्रंथ सुची :-

1. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग 1 ते 7 : संपा. अ.ना. देशपांडे
2. महाराष्ट्रातील पाच संप्रदाय : पं.रा. मोकाशी
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप : ह.श्री. शेणोलीकर
4. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती : गं.भा. सरदार
5. संत साहित्य आणि लोकसाहित्य : काही अनुबंध : रा.चिं.ढेरे
6. विद्रोही तुकाराम : आ.ह. साळुंखे
7. आनंदाचे डोह : रा.ग. जाधव
8. पाच भक्तिसंप्रदाय : र.रा. जोशी
9. संत पंत व तंत : श्री.म. माटे

10. तुकाराम	: भालचंद्रनेमाडे
11. युगपुरुष तुकाराम	: किशोरसानप
12. समग्र तुकाराम दर्शन	: किशोरसानप
13. पुन्हा तुकाराम	: दिलीप पुरुषोत्तमचित्रे
14. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	: ल.रा.नसिराबादकर
15. तुकाराम :व्यक्तित्व आणि कवित्व	: किशोर सानप, मनोज
तायडे
16. तुकाराम दर्शन	: गं. बा. सरदार
17. संतकवी तुकाराम	: निर्मलकुमार फडकुले
18. महाराष्ट्रीय संत मंडळचे ऐतिहासिक कार्य	:बारं. सुंठणकर

किंवा
सत्र 4
पत्रिका : 2
विषेय ग्रंथकार : केषव मेश्राम

घटक : कादंबरी	1) हकीकत आणि जटायु
	2) पोखरण
ललित गद्य	1) रुतलेली माणसे
समीक्षा ग्रंथ	1) अक्षरभाकिते

संदर्भ ग्रंथ :-

1. दलित साहित्य वेदना व विद्रोह	:	डॉ. भालचंद्र फडके
2. दलित साहित्य उद्गम व विकास	:	डॉ. योगेंद्र मेश्राम
3. तृतीया	:	रा.ग. जाधव
4. दलित साहित्य एक आकलन	:	बाळकृष्ण कवठेकर
5. दलित साहित्य आजचे क्रांतीविज्ञान	:	बाबुराव बागुल
6. नववाङ्मयीन प्रवृत्ती व प्रेरणा	:	रा.ग. जाधव
7. 'दलित साहित्य : सिध्दांत आणि स्वरूप'	:	डॉ. यशवंत मनोहर
8. वाङ्मयीन आकलन	:	रा. ग. जाधव
9. दलित साहित्य एक अभ्यास	:	बाळकृष्ण कवठेकर
10. दलित साहित्य : प्रेरणा व प्रवृत्ती	:	शंकरराव खरात
11. दलित साहित्य : एक अभ्यास	:	अर्जून डांगळे
12. दलित साहित्याचे निराळेपण	:	प्रभाकर मांडे
13. दलित साहित्याच्या निमित्ताने	:	डॉ. सदा कऱ्हाडे
14. दलित आत्मचरित्रे : साहित्य आणि समाज	:	रमेश वामन धोंगडे
15. दलित साहित्य : प्रवाह आणि प्रतिक्रिया	:	संपा. प्रा. गो.म. कुलकर्णी
16. मराठी दलित कादंबरीची अभिनव वाटचाल	:	डॉ. सुशिला ढगे
17. साहित्यवेध	:	डॉ. बाबुराव गायकवाड
18. दलितेतर लेखक आणि दलित जीवन	:	डॉ. बाबुराव गायकवाड
19. दलित कविता आणि अमेरिकन ब्लॅक पोएट्री	:	डॉ. ऋषीकेश कांबळे

सत्र - 4
पत्रिका : 3
भाषाविज्ञान

1. समाजभाषाविज्ञान
2. समाज-संस्कृती-भाषा सहसंबंध,
3. समाजविज्ञानातील विविध संकल्पना :-भाषा व्यवहार, भाषिक संपर्क, लघुक्षेत्रे, भाषिक प्रभाव
4. मराठीवर इतर भाषांचा प्रभाव
5. द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता, भाषाबदल, लिंग भेदाची भाषा व इतर भाषिक भेद

भाषाभ्यासाच्या पध्दती:

6. ऐतिहासिक व तौलनिक भाषाभ्यास पध्दती.
7. वर्णनात्मक भाषाभ्यास पध्दती.
8. एककालिक भाषाभ्यास पध्दती
9. भाषाविज्ञान व इतर अभ्यासक्षेत्रे :- शैलीविज्ञान (ध्वनि, शब्द, वाक्य व अर्थ या पातळ्यांवर), मानववंशविज्ञान, उपयोजित भाषाविज्ञान

संदर्भ ग्रंथ :-

1. आधुनिक भाषाविज्ञान : सिध्दांत आणि उपयोजन — डॉ. मिलिंद आगाशे,लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
2. भाषा आणि भाषाशास्त्र — डॉ. श्री. न. गजेंद्रगडकर
3. ध्वनिविचार — डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन.
4. भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक — संपा. डॉ. स. गं. मालशे, डॉ.हे.वि. इनामदार, डॉ. अंजली सोमण, संजय प्रकाशन.
5. भाषाविज्ञान : सामान्य संरचनावादी व सामाजिक — डॉ. कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण
6. मराठीचा भाषिक अभ्यास — संपा. मु.श्री.कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन,पुणे.
7. सुलभ भाषाविज्ञान — डॉ. द.दि.पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन,पुणे.
8. मराठी भाषा : व्यवस्था आणि अध्यापन — डॉ.चं.द. इंदापूरकर, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे.
9. अर्वाचीन मराठी — डॉ. रमेश धोंगडे
10. मराठीच्या प्रमाण भाषेचे स्वरूप — डॉ. सुहासिनी लद्दु
11. शास्त्रीय मराठी व्याकरण — मो. के. दामले
12. मराठी व्याकरणाची मुलतत्वे — ह. ग. केळकर
13. मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार — अरविद मंगरुळकर

14. मराठी व्याकरण : काही समस्या	— डॉ. प्र. ना. दिक्षित
15. मराठी व्याकरणाचे व्याकरण	— कृ.पां.कुलकर्णी, म. गा. पाटील
16. मराठीचे व्याकरण	— डॉ. लिला गोविलकर
17. मराठीचे व्याकरण : वाद आणि प्रवाद	— कृ. श्री. अर्जुनवाडकर
18. मराठी व्याकरणाची कुळकथा	— अ.का.प्रियोळकर
19. मराठी व्याकरण विवेक	— मा. ना. आचार्य
20. नागपुरी बोली	— वसंत कृ. देशपांडे
21. झाडीबोली	— डॉ. हरीशचंद्र बोरकर
22. भाषा आणि संस्कृती	— ना. गो. कालेलकर
23. सामाजिक भाषाविज्ञान कक्षा आणि अभ्यास(संपा)	— जयश्री पाटणकर
24. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	— अनिल गवळी
25. समाजभाषाविज्ञानाची प्रमुख संकल्पना	— र.ना.वरखेडे
26. मराठी भाषेचा आर्थिक संसार	— अशोक केळकर

सत्र 4

पत्रिका : 4

(अ) अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

1. महायुद्धोत्तर मराठी साहित्य (1945 ते 2000) : महायुद्धोत्तर सामाजिक-राजकीय परिस्थिती आणि मराठी साहित्याचा अनुबंध.
2. नवकथा, नवनाटय व नवकांदबरीची निर्मिती व विकास.
3. या कालखंडातील वाङ्मय प्रकाराचा स्थूल इतिहास.
4. दलित व ग्रामीण साहित्याचा इतिहास.
5. अर्वाचीन कालखंडातील राष्ट्रवादी, गांधीवादी, मार्क्सवादी, आंबेडकरवादी, स्त्रीवादी जनवादी, आदिवासी, देशीवादी साहित्याचा स्थूल आढावा.

संदर्भ ग्रंथ :-

1. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड 1,2 — अ.ना.देशपांडे
2. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड 4,5,6 व 7 — महाराष्ट्र साहित्य परिषद
3. प्रदक्षिणा खंड 1 व 2 — कॉन्टिनेंटल प्रकाशन,पुणे
4. अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपिठीका — गं.बा.सरदार
5. मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप — संपा.गो.मा.पवार, म.द.हातकणंगलेकर

6. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास	– प्र. न. जोशी
7. मराठी कथा : उद्गम आणि विकास	– इंदुमती शेवडे
8. मराठी कादंबरी : पहिले शतक	– कुसुमावती देशपांडे
9. मराठी कविता : स्वरूप आणि विवेचन	– निशिकांत ठकार
10. अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन	– अक्षयकुमार काळे
11. मार्क्सवादी आणि मराठी साहित्य	– वि.स. जोग
12. मराठी वृत्तपत्राचा इतिहास	– रा.के. लेले
13. मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास	– संपा. गं. ना. जोगळेकर
14. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता	– संपा. सुषमा करोगल
15. वाङ्मयतेहासाची संकल्पना	– संपा. द.दि.पुंडे
16. अर्वाचीन मराठी वाङ्मय सेवक :
भाग 1 ते 7	– संपा. गं. दे. खानोलकर
17. अर्वाचीन मराठी साहित्याची
सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	– सदा कऱ्हाडे
18. मराठी भाषा आणि साहित्य	– वि.भा. देशपांडे, स्नेहल तावरे
19. मराठी प्रादेशिक कादंबरी : तंत्र आणि स्वरूप	– मदन कुलकर्णी
20. दलित साहित्य वेदना व विद्रोह	– भालचंद्र फडके
21. दलित साहित्य : उद्गम आणि विकास	– योगेंद्र मेश्राम
22. दलित साहित्य : सिध्दांत आणि स्वरूप	– यशवंत मनोहर
23. नवसमीक्षा : काही प्रवाह	– संपा. गो.म. कुलकर्णी
24. मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती	– वसंत आबाजी डाहाके
25. समीक्षेतील नव्या संकल्पना	– संपा. मनोहर जाधव
26. समकालीन मराठी साहित्य : प्रवृत्ती आणि
प्रवाह	– संपा. मदन धनकर व
अन्य

किंवा

सत्र 4

पत्रिका : 4

(ब) प्राचीन-मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

घटक :

1. प्राचीन मराठीतील संतकवींची साहित्यदृष्टी, शाहिरांची साहित्यदृष्टी, पंडितकवींची साहित्यदृष्टी.
2. मराठीतील बखर वाङ्मय आणि ऐतिहासिक पत्रव्यवहार.
3. तंजावर येथील नाटय वाङ्मय
4. प्राचीन मराठी वाङ्मयाभिरुचीतील परिवर्तने.
5. संस्कृत साहित्य, लोकसाहित्य आणि प्राचीन मराठी वाङ्मय यांचा अन्योन्यसंबंध.
6. प्राचीन मराठी साहित्याची प्रसारमाध्यमे : भजन, कीर्तन, प्रवचन, पुराण व लोककला.

संदर्भ ग्रंथ :-

1. महाराष्ट्र सारस्वत (खंड 1 व खंड 2) – विल.भावे, शं.गो.तुळपुळे
2. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : भाग 1 ते 7 – अ.ना. देशपांडे
3. प्राचीन वाङ्मयकोष – स्नातकोत्तर मराठी विभाग, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर
4. महाराष्ट्रातील पाच संप्रदाय – पं.रा. मोकाशी
5. महानुभाव संशोधन – वि.भि.कोलते
6. नाथ संप्रदाय – म.रा. जोशी
7. महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय – शं.गो.तुळपुळे
8. मराठी भाषेचे मूळ – विश्वनाथ खैरे
9. प्राचीन मराठी गद्य : प्रेरणा आणि परंपरा – श्री. रं. कुलकर्णी
10. प्राचीनमराठी वाङ्मयाचे स्वरूप – ह.श्री.शेणोलीकर
11. यादवकालीन महाराष्ट्र – मु.ग.पानसे
12. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती – गं.बा.सरदार
13. मराठी साहित्याचे आदिबंध – उषा देशमुख
14. वारकरी संप्रदाय : उदय व विकास – बहिरट, भालेराव
15. पाच भक्तिसंप्रदाय – र.रा.जोशी
16. महाराष्ट्र संस्कृतीची जडणघडण – ह.श्री.शेणोलीकर, देशपांडे

17. संत कवयित्री	—इंदुमती शेवडे
18. प्राचीन मराठी जैन साहित्य	— सुभाषचंद्र अक्कोडे
19. मराठीवीरशैव साहित्य	— सुधाकर मोगलेवार
20. नागेश संप्रदाय	— यु.म. पठाण
21. मुसलमानांची जुनी मराठी कविता	— अ.का. प्रियोळकर
22. तंजावरी राजे भोसले : साहित्य आणि समीक्षा	— ईश्वर सोमनाथे